

Interreg

Az Európai Unió
társfinanszírozásával

Románia - Magyarország

GreenCity - ROHU00212

**Kisokos városi
kiskertészeknek /
Ghid practic pentru micii
grădinari urbani**

*Városi kertészet A-tól Z-ig /
Grădinărit urban de la A la Z*

Hivatalos weboldal és további információk:
www.interreg-rohu.eu

Tartalomjegyzék

Projektbemutató.....	02
01. Hova tudnék én még itt egyáltalán ültetni?.....	03
02. Megfelelő magot megfelelő helyre!.....	05
03. Ültetési gyakorlatok.....	07
04. Mitől fognak szépen nőni a növények?.....	09
05. Minden csepre szükség van!.....	11
06. Szárazságtűrők.....	13
07. A növények kordában tartása.....	15
08. Ehető erkély, gyümölcsöző kert.....	17
09. A sokféleség sok haszna.....	19
10. Gyógy és fűszernövények.....	21

Cuprins

01. Unde aş mai putea planta oare aici?.....	23
02. Seminte potrivite în locul potrivit!.....	25
03. Practici de plantare.....	27
04. De ce vor creşte frumos plantele?.....	29
05. Fiecare picătură contează!.....	31
06. Plante rezistente la secetă.....	33
07. Controlul creşterii plantelor.....	35
08. Balcon comestibil, grădină roditoare.....	37
09. Diversitatea şi beneficiile ei.....	39
10. Plante medicinale şi aromatice.....	41

Projektbemutató

Projektünk célja a városi kertészkedés népszerűsítése. A megvalósítás a temesvári Szórvány Alapítvány és a szegedi CSEMETE Természet- és Környezetvédelmi Egyesület együttműködésében történik. A projekt időtartama 12 hónap, 2025. március 04-től 2026. március 03-ig tart; összköltségvetése 168.596,60 EUR.

Célcsoportunk a két partner település lakossága és a vonzáskörzetükben élők, kiemelt figyelmet fordítva a fiatalokra. A nagy ellátórendszerek működésének kiszolgáltató városlakók számára különösen fontos, hogy a fenntarthatóság alapjai mellett az önellátás lehetőségeit is megismerhessék. A zöldterületek fejlesztése és a magántulajdonú kertek, balkonok és egyéb ültetésre alkalmas helyek zöldítése a települések több problémájára is választ ad a fentiek mellett. Ilyenek a klímaváltozás hatásaira való reagálás is.

A projekt megvalósítási elemei közül igen nagy hangsúly esik a fiatalokkal való foglalkozásokra és a szemléletformálásra. Az oktatási intézmények számára programunk több korcsoportnak szóló, tematikus oktatási segédanyagokat kínál, amelyek megfelelő verziója a felnőttképzésekben is felhasználható. Ilyeneket mi is tartunk, a témában érdekelt kertbarát körök számára. Hogy a lakosság számára a gyakorlatban is megismerhető jó példákat tudjunk prezentálni, egy bemutató ágyás sorozatot készítünk, amely Szegeden a Fűvészkerten belül fog az oda látogatók számára felvillantani néhányat a zöldítési ötletek gazdag tárházából. Ilyenek a balkonok zöldítése, a zöld falak és zöld kerítések kialakítása, a különféle tematikus kiültetések, vagy épp a funkcionális kertek. Tucatnyi gyakorlati példán keresztül érzékeltetjük az érdeklődőkkel, hogy a városban is számtalan lehetősége nyílik a kertészkedésnek.

A diákok számára Palánta Klub néven indítunk rendezvénysorozatot, képzésekkel egybekötött gyakorlati, interaktív foglalkozásokat. Ezeket a felnőttek számára is adaptáljuk. A városi nagy rendezvényeken lakossági tanácsadói standdal jelenünk meg, a témában avatott szakemberek segítségével nyújtva első kézből információt a felmerülő problémák kapcsán.

A projektben a Szórvány alapítvány Temesváron saját bázishelye kertjében alakít ki egy tényleges bemutató kertet, amely az elméleti ismeretszerzés anyagait a gyakorlatban is kiegészíti. A CSEMETE helyben szegedi iskolákban alakít ki zöld sarkokat, ahol a gyermekek számára gyakorlati képzési lehetőség is megvalósul – ezt hosszú távon szeretnénk az iskolák működési rendjébe illeszteni, hozzákcsolva a tantervi hálónak megfelelő tananyagrészek elsajátításához is.

01. **Fejezet** *Hova tudnék én még itt egyáltalán ültetni?*

A városokban gyakran érezhetjük úgy, hogy kevés a növény, kevés az a zöld, amely körülvesz minket. Joggal merülhet fel a kérdés, hogy hova lehet még

egyáltalán ültetni, hol maradnának meg a növényeink? Persze annak könnyebb dolga van, aki rendelkezik egy kicsike kerttel, akár **egy zsebkendőnyi szabad földterület is alkalmas lehet arra, hogy csodálatos kertté varázsoljuk.**

Annak is vannak azért lehetőségei, aki olyan helyen lakik, ahol nem csatlakozik szabad földterület a ház mellé. A lakásban élők szép virágos ablakpárkányokat varázsolhatnak, de ha van erkély, akkor dézsákba, virágládákba, nagyobb cserepekbe ültetett növényekkel az erkély, balkon is beültethető. A tornácok, nagyobb teraszok esetében kifejezetten hasznos, ha zöld növényekkel kerítjük körbe őket. Sok növényfaj könnyen gondozható ilyen edényzetben is, és díszíthet, árnyékolhat, de még termést is hozhat számunkra.

Az árnyékolás különösen fontossá válhat a változó klíma, a felmelegedés hatásai ellen. A házak falait védhetjük növényzet ráfuttatásával. A borostyán egész évben zöldell, a vadszőlő nyáron takarja a falakat, s mindkettő saját tapadókorogos kis gyökereivel rögzíti magát a falakra.

Balkonláda kiakasztva

Változatosan beültetett erkély

A felfuttatáshoz külön támrendszert, a fallal párhuzamos rácsokat kell felszerelni a csodás virágú trombitafolyondár, a lonc, vagy a futórózsák, szőlő számára. Utóbbiakkal akár lugasokat, pergolákat is kialakíthatunk a ház mellett, felülről árnyékolva a kocsibejárót, kiülőt.

A kerítésnek sem feltétlenül kell rondának lennie. A beton- és téglafalakat eltüntetik a felsorolt futónövények, vagy sövényt ültethetünk eléjük jól nyírható, alakítható növényekből, mint amilyenek a fagyalfélék, vagy az örökzöld babérmeggy, a tiszafa vagy a mahónia. **Sajnos a száraz, forró klímát kevésbé viselik már el a korábban megszokott tuja-félék.** A sövény-növények alatt, vagy akár csak a járdák keskeny szegélyében jól megférnek a talajtakaró növények, mint amilyen a meténg, a repkény-kecskerágó vagy a pázsitzulák, de napos részeken kakukkfűvel, vagy más évelő virággal is próbálkozhatunk, a sötétebb területeken pedig az árnyékliliomokkal.

A zöldtetőkhöz a lapostetőkön kívül a kerti fészerek, biciklitárolók, tornácok vízszintes közeli teteje is alkalmas lehet, gondos vízszigetelés, és talajráhordás után.

02. Fejezet Megfelelő magot megfelelő helyre!

A legolcsóbban új növényeinket vetőmag formájában szerezhetjük be. Ez vagy bolti, zacskós kiszerelésű vetőmag lehet, vagy még jobb ismerőstől,

bevált növények szaporító anyagait begyűjteni. A virágok, zöldségek magjait jól záródó, de ugyanakkor szellőző papírtasakokban tárolhatjuk, egy dobozban megvédve őket a fénytől és a károsító rovaroktól, gondosan felírva, hogy mit tartalmaznak. A magvak fajonként különböző ideig őrzik meg a csírákéességüket, a paradicsom és a paprika magok például csak egy-két éven belül fognak kihajtani, de a tök és dinnyefélék akár 6-8 évig is csírázóképesek maradnak, egyes babfajták még hosszabb ideig. Viszont mindig igaz, hogy a legjobb friss vetőmagot használni, a legnagyobb arányban mindig a tavalyi gyűjtések kelnek ki.

Egyes magok vetés előtt külön kezelést igényelnek, a nagyobbaknál sokat segíthet egy éjszakára az előáztatás, de például a kapor magvai a hideget igénylik, a későbbi csírázóképeséghez az kell, hogy előzetesen a tél hidegét is megkapják – pár napot afagyasztószekrényben eltöltve lesznek akcióképesek.

Vetőmag fogás

Palántanevelés házilag

A vetésnél szabad földben sorban, rögtön ágyásokba is szórhatjuk a magokat. **Három dolgot a bolti vetőmagoknál a csomagolásukon is feltűntetnek: A legfontosabb az ültetési időszak meghatározása** – vannak ugyan olyan növények, amelyek egész évben ültethetők, de többségük esetében fontos az adott hónap vagy évszak. A másik fontos dolog, **hogymilyen mélységben, mekkora talajtakarással kell elültetni** az adott magot, esetleg csak a talajfelszínre kell szórni – általában a kisebb magok kevesebb talajtakarást kapnak, a nagyobbak mélyebbre, több centiméterre is leültethetők. Fontos lehet az is, mekkora tőtávtól alakítunk ki – vagy hogy mekkora cserépbe ültetünk, vagyis mekkora edényt igényel a növény.

A kikelés ideje néhány naptól néhány hétig is terjedhet, a kicsi magvak általában korábban csíráznak, de például aki avokádót szeretne ültetni, sokszor több hónapot is várhat a kihajtására. A talajt állandóan nedvesen kell tartani, de soha ne álljon alatta a víz, körülbelül három naponta érdemes kis mennyiségben öntözni. A kikelő palánták rendkívül érzékenyek lehetnek a hőmérséklet változásokra, a huzatra és a kiszáradásra, ezért érdemes külön is óvni őket, szélfogóval, vagy félig takarással, például botokra feszített fóliadarabbal, pillepalack borítással.

03. Fejezet Ültetési gyakorlatok

Akár edényekbe, akár a szabad földbe ültetünk, érdemes megismerni, hogy az adott növényfaj milyen talajt szeret.

A fő talajtípusok a laza

homoktalaj, a tömörebb, folyókhoz közeli öntéstalajok, mint a vályog és az agyagtalaj, s a legjobb minőségűek, a „fekete földek”, amik a réti vagy erdei eredetű talajok. **A talaj kémhatása alapján is válogatnak a növények:** vannak a savanyú, tőzeges talajokat szeretők, vannak a mészkedvelők, amelyek a lúgosabb kémhatást szeretik, de többségük a semlegeshez közeli talajokban fejlődik legszebben. A talaj kémhatását könnyen megmérhetjük, ehhez viszonylag olcsó talajvizsgálati digitális eszközök a neten vagy szaküzletekben is beszerezhetők. Ha egy egyszerű vizes oldatot készítünk a talajból desztillált vízzel, akkor a kémia szertárból ismerős lakmuszpapírral is meghatározhatjuk a rendelkezésünkre álló föld kémhatását.

A magvetés mellett a növények telepítésének másik lehetősége a palántákkal, gyökeres szaporítóanyagokkal való kiültetés. **A megfelelő talajelőkészítés ehhez elengedhetetlen,** a talajt fel kell lazítani, hogy a gyökerek majd könnyen utat találjanak benne, tápanyagokkal kell feltölteni, és ki kell jelölni a kiültetések pontos helyét, annak figyelembevételével, hogy mekkorára fog nőni majd a teljesen kifejlett növényünk.

Kiültetés edényekben

Különböző méretű ültetőedények és cserepek

A kihelyezéshez előzetesen ültetőgödrt készítünk, a növények gyökérzetének megfelelő méretűt.

Általános szabály, hogy ültetéskor a növény se mélyebbre, se magasabbra ne kerüljön a földbe, mint amilyen az eredeti állapota volt. Ettől egyes palántáknál, fajknál van, hogy el lehet térni – például a paradicsom a tövéhez közeli részen új gyökerekkel hálálja meg a mélyebbre ültetést. De más növények kifejezetten zokon vesznek, ha föld kerül a szárrészük köré, vagy netalán kikandikál a gyökérük kiültetés után a talajból.

Hogy mit hova ültetünk, mivel társítunk, meghatározhatja az is, hogy milyen növényeket választottunk. Az élettartamuk alapján mind a dísnövények, mind a kerti haszonnövények közt vannak egynyáriak, amelyek gyorsan cserélődnek; kértynyáriak, amelyek csak a második évben hoznak begyűjthető magvakat; és persze évelők is. **A tartósság mellett a várható növekedésük magassága is meghatározhatja helyüket, hogy ne takarják el egymás elől az éltető napfényt.**

04. Fejezet Mitől fognak szépen nőni a növények?

Ahhoz, hogy megfelelő ütemben növekedjen és egészséges legyen a növényünk, gondoskodnunk kell arról, hogy a szükséges tápanyagokhoz

hozzájusson a talajból. Ehhez **a legalkalmasabb talajerő pótló dolgok a különféle természetes eredetű szervesanyagok.** A műtrágyák csábítóak lehetnek ugyan, mivel gyors megoldást és nagy hozamokat ígérnek, de sokféle környezeti problémát okozunk a használatukkal. Tönkreteszik a talaj szerkezetét, hatásukra szétesnek a talajrögök, így elősegítik a tömörödését, kedvezőtlenül válik a hőháztartása. Rontják a vízmegtartó képességet, a talaj könnyebben kiszárad. Eltolják a kémhatását, így az a növényeink számára nem lesz megfelelő. Költségesek is, s nem utolsó sorban az előállításuk rendkívül sok környezetszennyezéssel jár együtt.

A szervesanyagok használatával sokkal jobban járunk. **A talajjavítás egyik legfőbb eszköze a tőzeg,** ezt cserépbe, különféle edényekbe ültetésnél szokták a virágföldekhez keverni. Lazítja és szerves anyaggal gazdagítja a talaj, jobb lesz a szerkezete, a vízmegtartó képessége és a hőháztartása is. E mellett a tőzeg savanyú kémhatás felé tolja el a talajunkat, ami a növények egy részénél kifejezetten kedvező, de ezt mindig vissza kell ellenőrizni, hogy amit ültetünk, mit kedvel.

Szervestrágya

Aktívan használt komposztláda

Az állati eredetű szerves anyagok, a különféle trágyák szintén a talajhoz keverve, vagy az ültetőgödör aljára terítve, és egy vékony réteg földdel letakarva alkalmazhatók. Előnyük, hogy könnyen felvehetők, nagy mennyiségű tápanyagot adnak hozzá a folyamatos növekedéshez. A legjobbak a kellő idejű érésen keresztülmenő istállótrágyák, amelyek már inkább komposzt jellegűek, összetételében pedig legkedvezőbb a nyúl és a galamb produktuma.

A növényi eredetű anyagokat is komposztálhatjuk, és a kész komposztot az ültető földhöz, vagy a talajtakaráshoz is felhasználhatjuk. **A komposzt készítésénél fontos, hogy semmi oda nem valót ne tartalmazzon**, így szennyező anyagokat, állati eredetű és főtt ételmaradékot, valamint kellő időt, hat-tizenkét hónapot is adjunk a lebomlási, érési folyamatoknak. Tojáshéj vagy kiégetett és összeűzött csontok hozzáadásával természetes úton javíthatjuk a kalcium tartalmát. Fontos hogy ne hagyjuk kiszáradni, de ugyanakkor levegős maradjon, forgatni viszont nem szabad, azt a lebontó állatok elvégzik helyettünk.

05. **Fejezet** Minden cseppre szükség van!

A klímaváltozással együtt megnövekedett a jelentősége annak, hogy szükség esetén a növényeink a városban is elegendő vízhez jussanak. A kertben és a

ház körül is fontos, hogy a beérkező csapadéknak kellő lehetőséget adjunk a helyben elszivárgásra, ne hagyjuk elveszni, elvezetni. **A legjobb víztároló kertészeti szempontból a talaj.**

Ha öntözővizet szeretnénk biztosítani, növényeink számára a legkedvezőbb a csapadékvíz, azaz az eső. Ennek begyűjtésére minden lehetőséget megragadhatunk, hordóban, dézsában is gyűjthetjük a tetőről elfolyó vizet; csak arra ügyeljük, hogy tartsuk szúnyoghálóval letakarva, így nem költöznek belé a számunkra kellemetlen rovarok. Ha kerti tóba, kis medencébe kerül az összefolyó víz, telepíthetünk bele apró halakat, vízirovarokat, amik segítenek a szúnyoglárvák elszaporodását megakadályozni. Ha esővíz nem áll rendelkezésre, kútvízzel is öntözhetünk, vagy pihentetett csapvízzel – utóbbi esetében az ivóvíz fertőtlenítésére használt anyagokat hagyjuk a pihentetéssel, pár órás állással kiszellőzni. **A locsolóvíz pihentetése azért is fontos lehet, mert a kút vagy a csapból folyó víz túl hideg is lehet, a nyári melegben ezt zokon veszik a növények, „leforrázhatjuk” vele a leveleiket vagy a gyökereiket.**

Növény levele locsolás után

Csepegtető öntözés

A víz kijuttatása igazodjon az időjáráshoz és az adott növényfajok vízigényéhez, nyári időszakban hetente, vagy akár néhány naponta is szükséges lehet, de ősztől el kell kezdeni ritkítani az öntözést, téli időszakban pedig pihentetni a növényeket, a természet rendjének megfelelően. Lakásban ekkor már csak 2 hetente öntözzünk, de vannak fajok, amelyek még ennyit sem igényelnek, mint a kaktuszok, pozsgások. Főként tavasztól ősziig **az öntözés legkedvezőbb időpontja az esti órák, a nagy meleg elmúltával, vagy esetleg a kora reggel.** Kerülni kell a nap közepén a locsolást, a nagy hőmérsékletkülönbség, a párolgási veszteség, és az áthevült növények miatt. Bő vízzel öntözésnél a kertben az árasztás a legcélszerűbb, a növények alá vezetve a vizet, nem feltétlenül kell az esőt utánoznunk. Cserépes növényeknél figyeljünk rá, hogy sokuk nem szereti a pangó vizet, megfelelő vízelvezetés kell az edényzet alá, illetve nem szabad az alájuk tett tálkában állni hagyni a vizet.

Kényelmes megoldások a különféle automata öntöző rendszerek, amelyeknek nem is kell méregdrága bolti megoldásoknak lenniük. Egy fejre állított, és a kupakján és a talpán tűvel kiszűrt pillepalack is lehet csepegtetéses öntözőrendszer, vagy külön edényből vízszívó anyaggal, kanóccal, cipőpertlivel is bevezethetjük a vizet a cserépbe.

06. Fejezet Szárazságtűrők

A víz hiányához legjobban alkalmazkodó növényeket szukkulenseknek hívjuk, ide tartoznak a pozsgás növények és kaktuszok. Közös jellemzőjük,

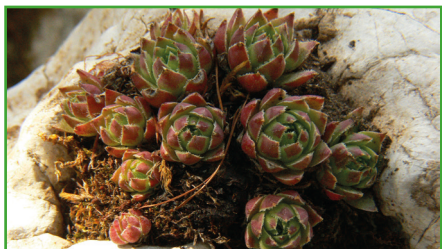
hogy jól tűrik a szárazságot, ez azonban nem jelenti azt, hogy nem szeretik, vagy teljesen nélkülözik a vizet, csupán rendkívül jól gazdálkodnak vele, szöveteik közt nagyon sokáig megtudják őrizni, és keveset párologtatnak el belőle. A természetben olyan környezetben élnek, ahol erre nagy szükségük van, a csapadék csak ritkán érkezik, a talaj pedig nem tudja megtartani a vizet az alacsony szervesanyag tartalom miatt.

Ha megnézzük egy pozsgás növény levelét, azt láthatjuk, hogy szivacsos szerkezetű, vízzel telítve duzzadt, felszíne hamvas, szürkésen fénylő, viaszos tapintású. **A kaktuszoknál is ezt tapasztalhatjuk, a vízfelvétel után szinte kikerekednek, bordáik kisimulnak, eltűnnek, míg száraz időszakban szinte összetöporódnak, megráncosodnak.** A vízzel való kényes egyensúlyra ezért náluk nagyon kell ügyelni, az öntözésnek rendszeresnek, de mérsékeltnek kell lennie, a pangó vizet pedig kifejezetten nem szeretik, gyökereik elpusztulnak a hatására.

Kaktusz szabadföldben

Kövirózsa kőbe „szorulva”

Ültetéskor a kaktuszok s pozsgások számára a kerti vagy virágföldet érdemes homokkal keverni, lazítani, az edény aljára pedig a jó vízelvezetés kedvéért kavicsréteget teríteni. A túlságosan sok tápanyagot tartalmazó talajokon gyors növekedéssel megnyurgulnak, formátlaná válnak, vagy vízajtásoknak nevezett, nem életképes hosszú, világos hajtásokat hoznak. **Több pozsgás és kaktuszfaj azt is rosszul tűri, ha a felületükre rendszeresen víz kerül,** könnyen besárgulhatnak, kirohadhatnak, ezért semmiképpen ne permetezzük őket.

Cserébe viszont szinte bárhová ültethetjük őket, ablakpárkányra, korlát virágládájába, erkélyre, sziklakertbe, napnak kitett részekre – a legmostohább körülményeket is képesek elviselni. A Kárpát-medencében őshonos kövirózsa és varjúháj fajokat akár a cseréptetőkre felhelyezve is nevelhetjük, annyira kevés talajon is megélnek. **A kaktuszok ritkán virágoznak,** de virágaik legtöbbször pont ezért nagy méretűek, szépek, illatosak. Ha a megporzás megtörténik, magról is nevelhetők, bár ez kicsit több ügyességet és odafigyelést igényel.

07. Fejezet A növények kordában tartása

Bármennyire is szeretjük a növényeket kertünkben, időről időre szükségessé válhat alakításuk, visszavágásuk is. A szűk helyre igazítás mellett indokolhatja ezt az is,

hogy a megfelelő formát, koronaalakot elérjük, vagy növényegészségügyi szempontból is szükségesség válhat a beteg vagy az elhalt részek eltávolítása.

Alapszabály, hogy növényeink egészségének védelme érdekében azért **mindig csak a legszükségesebb ilyen metszéseket végezzük el**, a növények valójában csak képesek elviselni ezt, de nem szeretik, és szervezetüket mindig megterheli, hiszen az elvesztett részek helyett újakat kell növeszteni, ráadásul úgy, hogy a szerves anyagok gyártásához éppen kevesebb felület fog rendelkezésükre állni. A másik alapvető dolog az ehhez használt eszközök, metszőolló, penge tisztán tartása és fertőtlenítése, hogy ne vigyünk átt fertőzéseket, szennyeződéseket egyik növényről a másikra.

Amikor egy növényt átültetünk, már az önmagában is metszésnek felel meg, a talajból kiemeléskor a gyökérzetének egy részét általában elveszíti. Ennek megfelelően a talaj feletti részt is elképzelve, hogy alakítanunk kell, hiszen ezeknek egyensúlyban, arányban kell lennie, a túl nagy párolgató részt a túl kevés megmaradt gyökérzet nem bírja ellátni.

Gyümölcsfa sűrű virágzattal

A jól tartott diófán sok a termés

Ezt különösen facsemeték ültetésekor érdemes figyelembe venni, s épp ezért szokták általában inkább ősszel, már nyugalmi időszakban átültetni őket.

A metszés ideális időpontja is ehhez igazodik, legjellemzőbb módon, tavasszal, de még a nyugalmi állapotban, a nedvkeringés beindulása előtt végzik, hogy a veszteség kevesebb legyen. A nyári időszakban is találunk ilyen nyugalmi időszakot, a nyár végi, jellemzően száraz szakaszban, amikor a növekedés döntő részén már túl vannak a növények, és a szárazság miatt a keringésük sem túl intenzív.

Utóbbi időszak az oltások, szemzések szempontjából is egy második lehetőség, hiszen **az aktív szakaszban gyorsabban gyógyulnak a sebek, így ha nemes vesszővel oltani szeretnénk valamit, vagy alvó rügyek használatával szemezni, ekkor is megpróbálkozhatunk vele.** Utóbbi tevékenységek kifejezetten szakértelmet igényelnek, bár a neten már nagyon sok felületen találunk hozzá oktató, bemutató videókat is; vagy választhatjuk a tényleg megbízható ismeretforrást is, a szakkönyvek széles választékát.

08. Fejezet Ehető erkély, gyümölcsöző kert

A városi kertekkel kapcsolatban az utóbbi évtizedekben meglehetősen elterjedt divattá vált, hogy csupán díszkertként tekintünk rájuk, nem nevelünk

bennük haszonnövényeket. Pedig a saját kert régen mást jelentett, ennek mindig az elsődleges része volt a házhoz legközelebb álló részen a konyhakert, ahonnan csupa ehető dolog került ki a kertészek keze alól.

Az ehető terményeket kínáló növények ültetése napjainkra újra előtérbe került, fontossá vált. Segítségükkel rengeteg kiadás megtakarítható, s főképp ellenőrzött, egészséges körülmények között előállított zöldségekhez és gyümölcsökhöz juthatunk. A saját termés fenntartható alternatívája a szupermarketek rengeteg utaztatással és környezetszennyezéssel előállított, íztelen termékeinek. **A haszonnövényeket ráadásul nem muszáj külön konyhakertben tartanunk.** Nagyon sok közülük önmagában is szép, a díszkerteken belül is megállja a helyét, nem csak virágjával, levelével, termésével is díszíthet.

Arra azonban ügyelnünk kell, hogy milyen talajba kerülnek a később elfogyasztásra szánt növények, vagy milyen környezetet tudunk biztosítani számukra.

Fügefa termése: a füge

Cserepes eper

A városi talajok a mellett, hogy sokszor tömörödöttek, rossz víz- vagy levegőgazdálkodásúak, de erősen szennyezettek is lehetnek. Érdeemes ezért előre tájékozódni, milyen előtörténete van kertünknek, milyen talajt hagytak hátra az előzőleg ott lakók vagy gazdálkodók, és némiképp fel is javíthatjuk azt. **A nagy forgalmú helyeket is érdemes kihagyni, a közlekedés nem csak porral szennyezheti be növényeinket,** de rengeteg káros anyagot juttat a levegőbe is, amelyek azután beépülhetnek a kész terményekbe. A kert belső részeit sűrű sövényvel védhetjük meg ettől. Régen hagyomány volt az útfelület és a házak közti sávban hasznos gyümölcsfákkal alakítani ki a zajt is csökkentő elválasztó vonalat.

A legnagyobb kihívásnak az ehető növények erkélyekre, balkonokra telepítése tűnik, pedig sok haszonnövény egész jól termeszthető edényzetekben, dézsákban is. Ilyen a paradicsom és a paprika, különösen a melegigényes csilifajták; de virágládákban nevelhetünk akár káposztát is. Ha nagyobb tér áll rendelkezésünkre, a ribizli, a szeder és a málna bokrai is megférnek az erkély korlátja mellett. **Árnyékoló növényzetként a szőlők közül is nevelhetők erkélyen a támrendszerre futtatható csemege fajták.**

09. **Fejezet** *A sokféleség sok haszna*

A kertünk, növényeink nem csak számunkra lehetnek fontosak. A hosszú távú fenntarthatóság kedvéért érdemes úgy gondolkoznunk, hogy a kialakított

városi kert működése minél közelebb kerüljön a természetes folyamatokhoz, minél több mindenben önműködővé tudjon válni. A szerves anyagok használata a talajerő pótlásában, vagy a talajtakarás, mulcsozás nem csak nekünk segít, a talajélet, az abban található kisebb-nagyobb szervezetek számára is kulcsfontosságú, táplálékkal, vízzel látja el őket.

Virágzó növényeink biztosan sok beporzó rovart is vonzhatnak majd, akikre nagy szükségünk is lesz, hiszen nélkülük nincs gazdag termés. Megtelepedésükhöz a városokban nagyon hiányoznak a megfelelő élőhelyek, a nagyon öreg, odvas fák, a természetes állapotban meghagyott, nyíratlan gyepek, vagy épp a fák alatt az állandó avartakaró. Ha elegendő méretű kertünk van, érdemes ezekről magunkbak is gondoskognunk, érintetlenül hagyni a félreeső sarkokat, hagyni kicsit elvadulni, természetes állapot felé elmozdulni az itteni közösséget. **A bokrok, rózserakások madaraknak, kétéltűeknek, hullóknek, sünöknek és társaiknak nyújtanak bűvő és szaporodóhelyet,** de a téli pihenőjüket is sok faj itt töltheti ezekben a védett zugokban.

Zöld gyík hímje

A levéltetvek réme: a hétpettyes katicabogár

A lakáshiányt is orvosolhatjuk segítők számára, a madaraknak, denevéreknek megfelelő odútípusokat kihelyezve, vagy éppen a beporzó fajoknak rovarhotelt készítve. **A biológiai védekezésben hasznos segítők, a katicák, fülbemászók és fátyolkák is** kaphatnak fakéregből, korhadt ágrészekből készített kötegeket, amelyekkel a valódi öreg fákat pótolhatjuk.

Minél több faj található meg egy életközösségben, annál stabilabban képes működni, annál alkalmazkodóképesebb. Így megelőzhető az is, hogy a számunkra fontos növényekből fogyasztó fajok esetleg túlzottan elszaporodjanak, a velük táplálkozó ragadozók folyamatosan kordában tudják tartani őket. **Az egyensúly megtalálásával rengeteg permetszer és mesterséges méreganyag megspórolható.** Ha mégis védekezésre kényszerülünk, használjunk természetes szereket, például áztassunk le nagy nyaláb frissen vágott csalánt 2-3 napra, és ennek a levéllel permetezzünk; vagy ültessünk rovarűző növényeket, amelyek illatukkal tartják távol a nemkívánatos fajokat. Az ilyen vegyes kiültetésekhez nagyon alkalmasak a körömvirág, a bazsalikom vagy a citromfű.

10. Fejezet Gyógy és fűszernövények

A városi kiskertből vagy a beültetett erkélyről nem csak táplálék-
növények kerülhetnek ki.

**Számos olyan gyógy-
növényünk van, amely
jól bírja a mostohább**

városi körülményeket, és kedvező bánásmód mellett folyamatosan gyűjthetjük róluk a gyógyteákhoz, vagy egyéb házipatikai felhasználáshoz alkalmas részeket. A szárazabb viszonyokat és a virágládás elhelyezést is jól bírják a kamilla, a cickafark és a zsályafajok, de a körömvirág, az ökörfarkkóró-félék, és a lórom vagy lósóska is régóta a házi orvoslás bevált eszközei.

A gyógyhatású növények mellett **a fogások ízesítésére használt fűszernövények közt is szép számmal találhatunk kevésbé igényes, könnyen tartható fajokat.** Együtt, vagy külön-külön, vagy akár speciális fűszerkertté alakítva, a teraszokon, tornácokon, ágyásokban is jól mutat a hagyományosan alföldi tanyák dísznövényeként is tartott rozmaring, a hegyvidékről leköltöztetett kakukkfű fajok, vagy a régi konyhák kedvencei, a borsikafű vagy csombor, a mindent túlélő tárkony, és a klasszikus szurokfű. Utóbbi mediterrán rokona, az oregánó, akárcsak a magyar konyha alapfűszereként használt majoránna, mind szintén jól bírják a szárazabb klímát.

Kicsit vízigényesebb, ezért több gondozást kíván a bazsalikom, viszont cserébe még a szúnyogokat is segít távol tartani,

Gyöngyházlepke levendulán

Kamilla, másnéven orvosi székfű

akárcsak az ezt még hatékonyabban őröző citromfű. A borágó részben fűszer, részben zöldségnövény, s rokonához, a gyógyhatású nadálytőhöz hasonlóan üdőbb, nedvesebb közeget kíván meg. **Zöldségeskertekből ismerős növényeink közül a kapor, a petrezselyem és a zeller sikeresen nevelhető kis ágyások mellett közepes méretű ládáknban,** nagyobb cserepekben is, akárcsak a snidling, vagyis metélőhagyma. A klímaváltozás mellékhatásaként egyre könnyebben tartható térségünkben is a babér, amely dézsában is nevelhető, de a kerítés mentén, fagynak kevésbé kitett helyeken szép, örökzöld, sűrű sövényt is metszhetünk belőle.

Fűszer- és gyógynövényeink tartása nem csak az ételek és egészségünk szempontjából hasznos, **de a pénztárcát is kíméli, hiszen sok mesterséges adalékanyagot és ételízesítőt kiválthatnak,** amit különben a boltokban szereznénk be. Hasonlóképpen egyszerűbb problémák esetén a gyógyszerekből is kevesebbet kell venni és bevenni. E mellett a szemnek is kellemesek, és lakókörnyezetünk klímájára is kedvező hatással lehetnek. Hosszabb távú felhasználásukhoz legköltséghatékonyabb tartósítási módszer a szárítás, de egyes fajtákat olajban, sóban is szokás eltenni, vagy lefagyasztva tárolni.

01. Capitol

Unde aș mai putea planta oare aici?

În orașe simțim adesea că sunt prea puține plante, prea puțină verdeață în jurul nostru. Pe bună dreptate apare întrebarea: unde am mai putea planta și

unde s-ar putea prinde plantele noastre? Desigur, e mai ușor pentru cel care are la dispoziție o mică grădină – **chiar și un petic de pământ cât o batistă poate fi transformat într-o grădină minunată.**

Dar există soluții și pentru cei care locuiesc în zone unde lângă casă nu se află teren liber. Cei care stau la apartament pot transforma pervazele ferestrelor în colțuri pline de flori, iar dacă există balcon, acesta poate fi înfrumusețat cu plante puse în ghivece mari, lăzi de flori sau jardiniere. În cazul teraselor mai mari sau al pridvoarelor, este deosebit de util să fie înconjurate de plante verzi. Multe specii vegetale sunt ușor de îngrijit chiar și în recipiente, oferind nu doar decor sau umbră, ci și roade.

Umbrirea devine cu atât mai importantă în contextul schimbărilor climatice și al încălzirii globale. Peretii caselor pot fi protejați prin plante cățărătoare. Iedera rămâne verde tot timpul anului, vița sălbatică acoperă zidurile vara, iar ambele se prind singure de suprafețe prin rădăcini mici cu ventuze.

Jardinieră suspendată

Balcon plantat diversificat

Pentru plante precum trâmbița de vară, caprifoiul sau trandafirii cățăărători, ori vița de vie, e nevoie de suporturi speciale, grilaje montate paralel cu pereții. Acestea pot fi folosite și pentru a crea pergole sau bolți lângă casă, oferind umbră deasupra locurilor de relaxare sau a parcărilor.

Gardul nu trebuie neapărat să fie inestetic. Zidurile de beton sau de cărămidă pot fi acoperite de plante agățătoare, ori putem planta gard viu din specii care se tund și se modelează ușor, precum ligustrul, laurul-vișin veșnic verde, tisă sau mahonia. **Din păcate, climatul mai uscat și fierbinte este mai greu suportat de tuia, odinioară des întâlnită.** Sub gardurile vii sau chiar pe marginile înguste ale trotuarelor se pot planta cu succes plante de acoperire a solului, precum vinca, euonymusul târător sau convolvulusul, iar în zone însorite putem încerca cimbru sau alte flori perene; pentru zonele umbrite, hostele sunt o alegere excelentă.

Acoperișurile verzi nu se limitează doar la clădiri mari cu acoperiș plat – pot fi realizate și pe șoproane, adăposturi pentru biciclete, pridvoare sau alte structuri cu acoperiș aproape orizontal, desigur cu o bună hidroizolație și un strat de sol adăugat.

02. Capitol

Semințe potrivite în locul potrivit!

Cea mai ieftină modalitate de a ne procura plante noi este prin semințe. Acestea pot fi cumpărate ambalate din magazin sau, și mai bine, colectate de la

cunoscuți, din plante verificate. Semințele de flori și legume se pot păstra în plicuri de hârtie care să fie bine închise, dar aerisite, puse într-o cutie care să le protejeze de lumină și insecte, cu etichete clare. Germinația se păstrează perioade diferite în funcție de specie: la roșii și ardei doar 1–2 ani, dar la dovlecei și pepeni chiar 6–8 ani, iar unele soiuri de fasole rezistă și mai mult. Totuși, regula generală este că semințele proaspete răsar cel mai bine – cele colectate anul trecut germinează în cel mai mare procent.

Unele semințe necesită tratamente speciale înainte de semănare. Semințele mari pot fi puse la înmuiat peste noapte, în timp ce mărarul, de exemplu, are nevoie de frig pentru a-și activa germinația – câteva zile la congelator sunt suficiente.

Colectarea semințelor

Producerea răsadurilor acasă

În solul liber, semințele se seamănă direct în rânduri, în strături. **Trei lucruri sunt mereu menționate pe plicurile cu semințe din comerț: perioada optimă de semănat, adâncimea la care trebuie îngropată sămânța și distanța dintre plante.** În general, semințele mici se acoperă cu un strat subțire de pământ, iar cele mari se plantează mai adânc.

Timpul de răsărire variază de la câteva zile la câteva săptămâni. Semințele mici răsar mai repede, pe când avocado, de pildă, poate dura luni întregi până să germineze. Solul trebuie menținut umed constant, dar fără exces de apă; se recomandă udarea în cantități mici la 3 zile. Răsadurile sunt foarte sensibile la schimbările de temperatură, la curenți de aer și la uscăciune, de aceea merită protejate cu paravânturi sau acoperiri parțiale, cum ar fi folii întinse pe bețe sau sticle de plastic tăiate.

03. Capitol Practici de plantare

Indiferent dacă plantăm în ghivece sau direct în pământ, e util să știm ce tip de sol preferă fiecare specie. Tipurile de bază sunt:

solurile nisipoase, cele mai compacte de tip argilos sau lutoase (adesea lângă râuri) și cele mai fertile – așa-numitele „cernozomuri”, provenite din zone de pajiști sau păduri. **Plantele pot prefera soluri acide, calcaroase (alcaline) sau neutre, dar cele mai multe se dezvoltă cel mai bine în soluri apropiate de neutralitate.** PH-ul solului se poate măsura ușor cu aparate accesibile sau chiar cu hârtie de turnesol, dacă preparăm o soluție de pământ cu apă distilată.

O altă modalitate de a planta este prin răsaduri sau părți de plante cu rădăcină. **Pentru asta, e esențială pregătirea solului: acesta trebuie afânat, fertilizat și marcate locurile de plantare,** ținând cont de dimensiunea la maturitate a plantei.

Plantarea în recipiente

Chivece și recipiente de plantare de diferite dimensiuni

Se sapă gropi de dimensiuni corespunzătoare rădăcinilor, iar regula generală este ca planta să fie pusă la aceeași adâncime la care a crescut înainte. Totuși, există excepții: roșiile, de pildă, dezvoltă rădăcini suplimentare dacă sunt plantate mai adânc, dar alte specii suferă dacă tulpina este acoperită de pământ.

Asocierea plantelor depinde și de durata lor de viață: există anuale (care se schimbă rapid), bienale (care dau semințe abia în al doilea an) și perene. **Înălțimea finală influențează, de asemenea, amplasarea lor, pentru ca plantele să nu își facă umbră reciproc.**

04. Capitol

De ce vor crește frumos plantele?

Pentru ca plantele noastre să crească într-un ritm corespunzător și să fie sănătoase, trebuie să ne asigurăm că primesc din sol nutrienții necesari.

Cele mai potrivite pentru îmbogățirea solului sunt diversele substanțe organice de origine naturală. Îngrășămintele chimice pot fi tentante, pentru că promit soluții rapide și producții mari, însă utilizarea lor provoacă numeroase probleme de mediu. Deteriorează structura solului, duc la destrămarea agregatelor, favorizează compactarea, iar echilibrul termic al solului devine nefavorabil. Scad capacitatea de reținere a apei, solul se usucă mai ușor. Modifică reacția solului, făcând-o nepotrivită pentru plante. În plus, sunt costisitoare și producerea lor implică o poluare semnificativă.

Mult mai avantajos este să folosim materie organică. **Unul dintre principalele mijloace de îmbunătățire a solului este turba,** care se amestecă în pământul pentru flori folosit la plantările în ghivece sau alte recipiente. Turba afânează solul, îl îmbogățește cu materie organică, îmbunătățește structura, capacitatea de reținere a apei și echilibrul termic. În plus, turba acidifică solul, ceea ce pentru unele plante este benefic – dar trebuie verificat mereu ce preferă specia pe care o plantăm.

Îngrășământ organic

Ladă de compost utilizată activ

Materiile organice de origine animală, adică diversele tipuri de bălegar, se pot amesteca în sol sau așeza pe fundul gropii de plantare, acoperite cu un strat subțire de pământ. Avantajul lor este că sunt ușor asimilabile și oferă o cantitate mare de substanțe nutritive pentru creșterea continuă. Cele mai bune sunt cele care au trecut printr-o perioadă suficientă de fermentație, apropiindu-se de compoziția compostului; dintre ele, gunoiul de iepure și cel de porumbel sunt cele mai valoroase.

Și materiile organice de origine vegetală pot fi transformate în compost, care apoi se folosește atât la solul de plantare, cât și ca mulci. **La prepararea compostului este important să nu conțină elemente nepotrivite, cum ar fi materiale contaminate, resturi animale sau alimente gătite, și să lăsăm un interval suficient (6–12 luni) pentru procesele de descompunere și maturare.** Cojile de ou sau oasele arse și zdrobite pot îmbunătăți în mod natural conținutul de calciu. E important ca compostul să nu fie lăsat să se usuce, dar nici să devină anaerob; nu trebuie să-l întoarcem, pentru că organismele descompunătoare fac acest lucru în locul nostru.

05. Capitol Fiecare picătură contează!

Odată cu schimbările climatice, a crescut importanța asigurării apei pentru plante, chiar și în mediul urban. În grădină și în jurul casei este esențial să permi-

tem infiltrarea apei de ploaie în sol, nu să o pierdem prin scurgere. **Din punct de vedere horticultural, cel mai bun rezervor de apă este solul însuși.**

Cea mai favorabilă apă pentru irigare este apa de ploaie. Putem colecta această apă în butoaie sau ciubere, prin jgheburile acoperișurilor; e important să le acoperim cu plasă contra țânțarilor, pentru a evita înmulțirea insectelor nedorite. Dacă apa colectată se varsă într-un iaz sau într-un bazin mic, putem introduce peștișori sau insecte acvatice care împiedică dezvoltarea larvelor de țânțari. Dacă nu avem apă de ploaie, putem folosi apă de fântână sau apă de la robinet lăsată la decantat câteva ore – pentru a permite substanțelor dezinfectante să se evapore. **Decantarea este importantă și pentru că apa de la fântână sau robinet poate fi prea rece, iar în zilele toride plantele pot suferi un șoc termic, „opărindu-li-se” frunzele sau rădăcinile.**

Frunza plantei după udare

Irigare prin picurare

Irigarea trebuie adaptată condițiilor meteorologice și nevoilor fiecărei specii.

Vara, unele plante au nevoie de udări la câteva zile, în timp ce toamna trebuie redus ritmul, iar iarna lăsate să se odihnească, conform ciclului natural. În apartamente, în sezonul rece udarea se face la fiecare două săptămâni, iar cactușii și plantele suculente pot necesita chiar mai rar. Din primăvară până în toamnă, momentul optim pentru udat este seara, după ce scade temperatura, sau dimineața devreme. Trebuie evitată udarea la prânz, când diferențele mari de temperatură, evaporarea și supraîncălzirea plantelor produc daune. În grădină, metoda cea mai eficientă este irigarea prin inundare la rădăcină, nu neapărat prin stropire de sus. La ghivece trebuie să avem grijă ca multe specii să nu sufere din cauza stagnării apei – ghivecele trebuie prevăzute cu drenaj, iar tăvițele nu trebuie lăsate pline cu apă.

Există și soluții simple pentru irigarea automată, fără sisteme scumpe din comerț. O sticlă de plastic răsturnată, în care au fost făcute mici găuri cu un ac, poate servi drept sistem de picurare. De asemenea, apa se poate conduce spre ghiveci dintr-un recipient separat, folosind fitile din materiale absorbante, șnururi sau chiar șireturi.

06. Capitol Plante rezistente la secetă

Plantele care se adaptează cel mai bine la lipsa apei sunt numite suculente, iar aici se încadrează plantele suculente și cactușii. Caracteristica lor comună

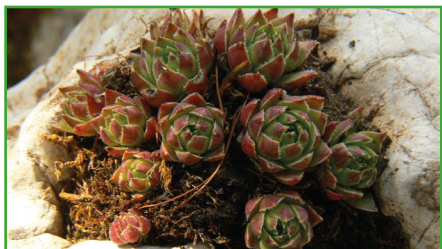
este că tolerează foarte bine seceta, însă asta nu înseamnă că nu iubesc apa sau că se lipsesc complet de ea, ci doar că o gestionează extrem de bine: o pot păstra mult timp în țesuturi și pierd foarte puțină prin evaporare. În natură trăiesc în medii unde această capacitate le este vitală – precipitațiile apar rar, iar solul, din cauza conținutului scăzut de materie organică, nu reține apa.

Dacă privim frunza unei plante suculente, observăm că are o structură spongioasă, umflată de apă, suprafața este acoperită cu un strat cenușiu-lucios, ceros. **La cactuși se întâmplă la fel: după ce absorb apă, se rotunjesc, coastele li se netezesc sau dispar, iar în perioadele de secetă se zbârcesc și se încrețesc.** De aceea, la ei echilibrul în ceea ce privește apa este foarte delicat: udarea trebuie să fie regulată, dar moderată, și mai ales să evităm apa stătută, pe care o detestă, deoarece le putrezește rădăcinile.

Cactus în aer liber (sau „în plin câmp”)

Urechiușă (sau gura-leului de munte) „prinsă” între pietre

La plantare, pământul de grădină sau cel pentru flori se amestecă cu nisip pentru a-l afâna, iar pe fundul ghiveciului se pune un strat de pietriș pentru o bună drenare. Dacă substratul este prea bogat în nutrienți, plantele cresc rapid și se alungesc, pierzându-și forma, ori produc lăstari numiți „hormonali” sau „de apă”, care nu sunt viabili. **Mai multe specii de suculente și cactuși suportă greu dacă frunzele sau tulpina sunt stropite în mod repetat – se îngălbenesc și putrezesc ușor – de aceea nu trebuie stropite niciodată.**

În schimb, îi putem planta aproape oriunde: pe pervaz, în jardiniere de balcon, pe terase, în grădini de stânci, în locuri însorite – rezistă chiar și în cele mai aspre condiții. Specii autohtone din Bazinul Carpatic, cum ar fi urechea-porcului (*Sempervivum*) și unele specii de *Sedum*, pot fi cultivate chiar și pe acoperișuri de țiglă, având nevoie de extrem de puțin sol. **Cactușii înfloresc rar**, dar florile lor, tocmai din acest motiv, sunt mari, frumoase și parfumate. După polenizare, pot fi înmulțiți și prin semințe, deși acest proces cere mai multă pricepere și răbdare.

07. Capitol *Controlul creșterii plantelor*

Oricât de mult am iubi plantele din grădina noastră, uneori devine necesar să le tundem sau să le modelăm. Pe lângă adaptarea lor la spațiul disponibil, acest lucru

poate fi justificat de dorința de a obține o formă sau o coroană potrivită, ori din motive de sănătate a plantei – pentru a elimina părțile bolnave sau uscate.

Regula de bază este să efectuăm doar tăierile absolut necesare. Plantele le pot suporta, dar nu le preferă, iar organismul lor este tot timpul solicitat să regenereze părțile pierdute, având între timp o suprafață mai mică pentru fotosinteză. Un alt principiu fundamental este igienizarea și dezinfectarea uneltelor de tăiere – foarfeca, lama – pentru a nu transmite boli sau impurități de la o plantă la alta.

Atunci când transplantăm o plantă, acest lucru echivalează deja cu o tăiere, deoarece o parte din rădăcini se pierde la scoaterea din sol. Ca urmare, este posibil să trebuiască să ajustăm și partea aeriană a plantei, pentru că trebuie păstrat echilibrul între partea care evaporă apa și rădăcinile rămase, care trebuie să o asigure. Acest aspect este deosebit de important la plantarea pomișorilor tineri, motiv pentru care se recomandă, în general, transplantarea toamna, în perioada de repaus.

Pomier (pom fructifer) cu inflorescență bogată

Nucul bine îngrijit are rod bogat

Momentul ideal pentru tăiere ține tot de ciclul de repaus al plantei. Cel mai des se practică primăvara, înainte de reluarea circulației sevei, pentru a reduce pierderile. Și vara există o perioadă favorabilă – la sfârșitul sezonului, când plantele au trecut de vârful creșterii, iar circulația sevei este redusă datorită secetei.

Această perioadă este potrivită și pentru altoiri sau ochișori, deoarece plantele se refac mai repede în faza activă. Totuși, aceste practici necesită experiență, deși pe internet găsim numeroase materiale video demonstrative. Pentru informații sigure, putem apela la literatura de specialitate, unde există o gamă largă de cărți dedicate acestor tehnici.

08. Capitol *Balcon comestibil, grădină roditoare*

În ultimele decenii, a devenit un obicei destul de răspândit ca grădinile urbane să fie privite doar ca spații decorative, fără a mai cultiva plante utile.

Totuși, odinioară, propria grădină însemna altceva: partea ei principală era întotdeauna grădina de legume, aflată lângă casă, de unde gospodarii obțineau numai roade comestibile.

Plantarea speciilor care oferă recolte comestibile a revenit astăzi în atenție și a căpătat importanță. Cu ajutorul lor putem economisi multe cheltuieli și, mai ales, putem obține legume și fructe sănătoase, cultivate în condiții controlate. Propria recoltă reprezintă o alternativă durabilă la produsele fără gust din supermarket, care sunt obținute cu mult transport și poluare. **În plus, plantele utile nu trebuie neapărat cultivate separat, într-o grădină de legume.** Multe dintre ele sunt frumoase și ca ornament, având valoare estetică prin flori, frunze sau fructe.

Trebuie însă să fim atenți la solul în care ajung plantele pe care le vom consuma și la mediul pe care îl putem asigura acestora.

Rodul smochinului: smochina

Căpșuni la ghiveci

Solurile urbane, pe lângă faptul că sunt adesea compacte, cu un regim deficitar de apă și aer, pot fi și puternic poluate. **Merită să aflăm dinainte ce istorie are terenul nostru, ce fel de sol au lăsat în urmă foștii locatari sau agricultori, și să-l îmbunătățim pe cât posibil.** Zonele cu trafic intens ar fi bine să fie evitate: nu doar praful, ci și numeroase substanțe nocive rezultate din circulație pot contamina aerul, pătrunzând apoi în roade. Părțile interioare ale grădinii pot fi protejate cu garduri vii dese. Altădată exista obiceiul de a planta pomi fructiferi utili în fâșia dintre drum și case, care serveau și ca barieră fonică.

Cea mai mare provocare pare a fi cultivarea plantelor comestibile pe balcoane și terase. Totuși, multe specii se pretează bine la creșterea în ghivece sau jardiniere. Roșiile și ardeii – mai ales soiurile de chili – se dezvoltă bine în astfel de condiții; chiar și varza se poate cultiva în lădițe. Dacă spațiul este mai generos, coacăzul, mura și zmeurul se potrivesc lângă balustradă. **Ca plante de umbră, putem crește pe balcon soiuri de viță de vie de masă, care se cațără pe spalier.**

09. Capitol Diversitatea și beneficiile ei

Grădina noastră și plantele pe care le cultivăm nu sunt importante doar pentru noi. Pentru sustenabilitate pe termen lung, merită să gândim amenajarea

grădinii urbane astfel încât să se apropie cât mai mult de procesele naturale și să devină cât mai autonomă. Folosirea materiei organice pentru îmbunătățirea solului, mulcirea și acoperirea acestuia nu sunt benefice doar pentru noi, ci și pentru viața solului, pentru organismele mici și mari care trăiesc în el.

Plantele cu flori vor atrage mulți polenizatori, de care avem mare nevoie – fără ei nu există recoltă bogată. În orașe lipsesc adesea habitatele potrivite pentru aceștia: copacii bătrâni și scorburoși, pajiștile lăsate în starea lor naturală, sau stratul permanent de frunze de sub arbori. Dacă dispunem de o grădină suficient de mare, merită să le oferim și noi astfel de condiții: să lăsăm colțuri neatinse, să permitem micilor comunități să se dezvolte mai natural. **Tufișurile, grămezile de crengi sau pietre devin locuri de adăpost și reproducere pentru păsări, amfibieni, reptile, arici și alte viețuitoare** – ba chiar și spații de iernat pentru multe specii.

Masculul șopârlele verzi

*Spaima păduchilor de plante:
buburuza cu șapte puncte*

Putem rezolva și lipsa adăposturilor construind cuiburi pentru păsări și lilieci, sau amenajând „hoteluri” pentru insecte polenizatoare. **Ajutoarele noastre în combaterea biologică – buburuzele, urechelnițele, crisopele** – pot beneficia de snopi din scoarță sau bucăți de lemn putrezit, care înlocuiesc arborii bătrâni.

Cu cât există mai multe specii într-o comunitate vie, cu atât aceasta funcționează mai stabil și are o capacitate mai mare de adaptare. Astfel putem preveni și suprapopularea dăunătorilor, care sunt ținuti sub control de prădătorii lor naturali. Prin menținerea echilibrului putem reduce mult folosirea pesticidelor și a substanțelor chimice. **Dacă totuși trebuie să intervenim, să folosim soluții naturale: de pildă, să lăsăm mănunchiuri de urzici proaspăt tăiate la macerat 2-3 zile,** apoi să stropim cu lichidul obținut; sau să plantăm specii cu efect repelent, care prin miros țin departe insectele dăunătoare. Plantările mixte cu gălbenele, busuioc sau roi-niță sunt foarte eficiente în acest sens.

10. Capitol Plante medicinale și aromatice

Din mica grădină urbană sau de pe balconul plantat nu trebuie să provină doar plante alimentare. **Avem numeroase plante medicinale care rezistă**

bine la condițiile urbane mai vitrege și, cu îngrijire corespunzătoare, putem culege constant părți din ele pentru ceaiuri medicinale sau pentru alte utilizări în farmacia casei. Mușetelul, coada-șoricelului și speciile de salvie se dezvoltă bine chiar și în condiții mai uscate și în jardiniere, dar și gălbenelele, speciile de lumânărică sau măcrișul și știrul au fost de multă vreme remedii de încredere în medicina populară.

Pe lângă plantele medicinale, și dintre plantele aromatice folosite la condimentarea preparatelor găsim numeroase specii mai puțin pretențioase și ușor de întreținut. Fie împreună, fie separat, sau chiar într-o grădină de condimente special amenajată, pe terase, pridvoare ori straturi, arată foarte bine rozmarinul (păstrat odinioară și ca plantă decorativă în gospodăriile de câmpie), diferite specii de cimbru aduse de la munte, ori preferatele bucătărilor vechi: cimbru de grădină, tarhonul rezistent și oregano sau măghiranul – ambele foarte apreciate și rezistente la climatul mai uscat.

Puțin mai pretențioasă la apă, și deci cu nevoie de îngrijire mai atentă, este busuiocul, care în schimb ajută și la alungarea țânțarilor, la fel ca și roinița, chiar mai eficientă.

Fluture sidefat pe lavandă

Mușețel, numit și romaniță

Limba-mielului este parțial condiment, parțial legumă, și, asemenea rudei sale medicinale, tătăneasa, preferă un mediu mai umed și mai proaspăt. Dintre plantele familiare din grădinile de legume, mărarul, pătrunjelul și țelina pot fi cultivate cu succes nu doar în straturi, ci și în lăzi de dimensiuni medii sau ghivece mai mari – la fel și arpagicul (ceapa verde de frunze). Ca efect secundar al schimbărilor climatice, dafinul devine tot mai ușor de cultivat și în regiunea noastră, putând fi crescut chiar și în ghivece mari, iar în zone mai ferite de îngheț poate fi modelat într-un gard viu verde, dens și decorativ.

Cultivarea plantelor aromatice și medicinale nu este benefică doar pentru gustul mâncărilor și pentru sănătate, **ci și pentru portofel, întrucât pot înlocui numeroși aditivi și condimente industriale pe care altfel le-am cumpăra.** De asemenea, pentru probleme ușoare, ne poate scuti de folosirea frecventă a medicamentelor. În plus, sunt plăcute ochiului și influențează pozitiv microclimatul locuinței. Pentru folosirea lor pe termen mai lung, cea mai rentabilă metodă de conservare este uscarea, dar unele specii se pot păstra și în ulei, sare sau congelate.

Interreg

Az Európai Unió
társfinanszírozásával

Románia - Magyarország

Projekt cím: Fenntarthatóság a gyakorlatban -
Városi kertészet,, GreenCity, ROHU00212

Felelős kiadó: CSEMETE Természet- és Környezetvédelmi
Egyesület

Megjelenés dátuma: 2025. május

A projektet az Európai Unió az Interreg Alapból támogatja,
Románia és Magyarország társfinanszírozásával.

Az kiadvány/anyag tartalmáért a Magyar Ökológusok Tudo-
mányos Egyesülete (MÖTE) felelős.

*Jelen anyag tartalma nem feltétlenül tükrözi az
Európai Unió hivatalos álláspontját.*

Hivatalos weboldal és további információk:
www.interreg-rohu.eu